

Gör Det Själv

SVÄRIGHETSGRAD:

Även om du inte har arbetat med betong, kan du tryggt sätta igång med projektet.

TIDSÅTGÅNG:

Räkna med 1–2 timmar per platta i denna storlek.

PRISBILD:

Gångplattor cirka 400 kr/kvm och plattor som ska tåla en personbil: 500 kr/kvm.

Personlig trädgårdsgång

GJUT egna gångplattor

De eleganta och imponerande betongplattorna med fogar av teaklister är halksäkra. Gjut dem på plats – på gången, terrassen eller infarten. Det är lättare än du tror!

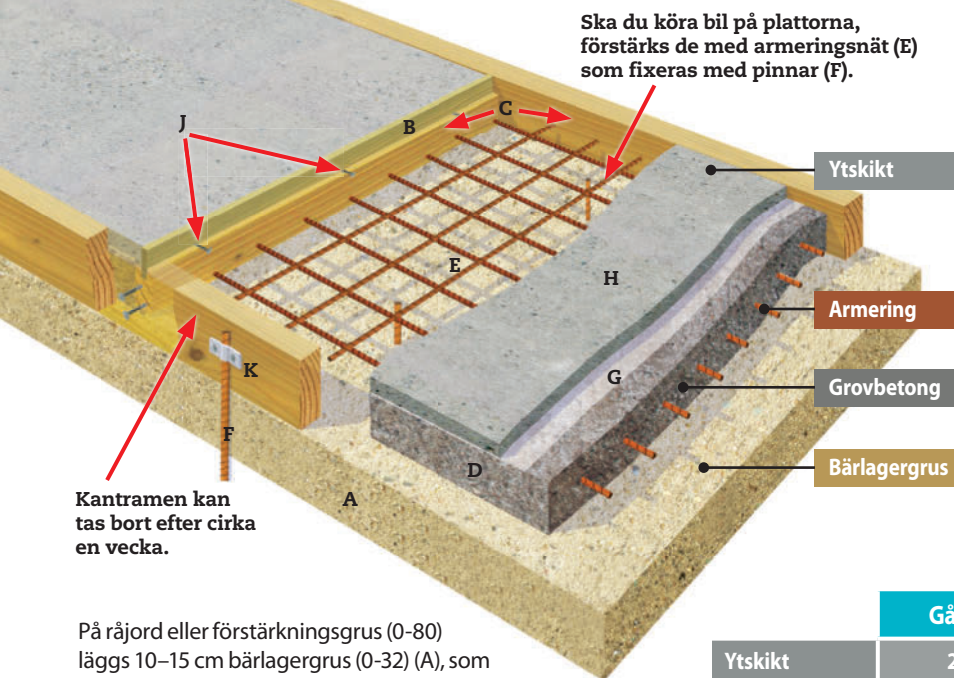
Det finns många anledningar till att gjuta sina egna betongplattor. För det första får du dem då i den storlek som passar bäst där de ska ligga. För det andra kan du få större obrutna ytor och för det tredje får du glädjen av att genomföra ett projekt som både är billigt och ger ett snyggt resultat. Om du sedan behandlar plattorna med en ytretarder (den är dock inte billig) friläggs stenarna på plattornas ytor.

Det ser mycket dekorativt ut och tål en hel del. De frilagda stenarna gör också att plattorna blir halksäkra. Om du vill anlägga en gång kan du inte gjuta den i ett svep. Den spricker då efter ett tag. En gång som den på bilden delas därför upp i mindre bitar. Vi har gjort våra plattor 120 x 120 cm. Skarvarna mellan plattorna markeras med hjälp av teaklister. De håller i många år och är en fin kontrast till de grå plattorna.

Plattorna ska ligga stadigt

Det är främst plattornas storlek och tjocklek som avgör vad de kan användas till. Men även om en platta är tjock, så kan den spricka om den pressas ner av t.ex. ett bilhjul. Därför betyder också underlaget mycket. Till en gång räcker det om du använder en plattvibrator på 100 kg, till infarten krävs en 200 kg-vibrator – och mera grus. Underlaget ska vibreras för var 10–15:e cm. Bärlagergruset ska läggas på hårt och fast underlag, så jord, sand och mull ska grävas bort.

Ska du köra bil på plattorna, förstärks de med armeringsnät (E) som fixeras med pinnar (F).

Kantramen kan tas bort efter cirka en vecka.

På råjord eller förstärkningsgrus (0-80) läggs 10–15 cm bärlagergrus (0-32) (A), som vibreras hårt. Mellan plattorna läggs teaklisten (B), som limmas i ett spår i brädan (C). Listen fixeras med rostfria skruvar (J). Grovbetongen (D) fylls på och jämnas ut. Ytan stryks med betonglim (G) innan finbetongen (H) gjuts ovanpå och jämnas ut till ytskikt.

DETTA HAR ANVÄNTS

Material

- Bärlagergrus, 0-80 (A)
- 9 x 70 mm teaklister (B)
- 28 x 150 mm brädor (C)
- Grovbetong (D)
- Armeringsnät (E), 8 mm kamstål, 15 x 15 cm maskor
- Pinnar av 10 mm kamstål (F)
- Betonglim (G) (SikaCim betonglim från Sika)
- Finbetong (H), 0-8 mm
- Ytretarder (Rugasol A från Sika)
- Formolja (Separol-6W från Sika)

Dessutom:

- Trälím (av utomhustyp)
- 5 x 80 mm skruvar
- 5 x 30 mm skruvar
- 4,5 x 50 mm rostfria skruvar (J)
- Hållband (K)

	Gående	Personbilar	Varubilar
Ytskikt	2 cm	2 cm	2 cm
Armering	Nej	Ja	Ja
Grovbetong	8 cm	10 cm	12 cm
Bärlagergrus	10 cm	15 cm	15 cm

Foglister

För att betongen i den nya gången inte ska spricka, delas gången i flera sektioner – plattor. Vi har valt att göra varje platta 120 x 120 cm och som fog mellan plattorna används teaklister, som är en snygg kontrast till de grå plattorna. Foglisterna görs av 28 x 150 mm brädor (C) och teaklisterna (B) fästs i ett spår i brädan. Eftersom brädorna så småningom ruttnar bort är det viktigt att teaklisterna fixeras med genomgående skruvar, så att de blir sittande i nivå med ytan på plattorna. Om du inte hittar en lagom kraftig bräda med spår, får du själv göra ett spår med din handöverfräs.

Klyv brädorna (C) på längden så att bredden på dem inkl. teaklist blir lika med plattornas tjocklek.

1 Fyll trälím i spåret i brädan (C) och tryck fast teaklisten (B). Om du har tänkt att använda foglisten på en gång, kan du fixera teaklisten med ett par dyckertar.

2 Dra fast fem rostfria skruvar (J) i en rad fördelade längs brädan. Håll 3 cm från teaklistens ovkant. Skruvarna ska sticka ut lika mycket på båda sidor.

Gör en gjutform

Gjutformen är en viktig del av arbetet. Den ska ju forma betongen till det format och den tjocklek vi önskar. Formen snickras av regler eller brädor, och till skillnad från andra formar ska vår inte ha någon botten. Den ersätts i stället av det underlag som vi har vibrerat och gjort klart.

Vår form snickras av 28 mm brädor (C), för annars klarar den inte trycket från betongen.

Efter en vecka kan formen tas bort. Vill du att den ska släppa lätt, kan du innan du gjuter stryka den med formolja.

2 Skruva fast en foglist (B) som avslutning mellan två formbrädor. Fäst resten av formbrädorna och foglisterna på den ena sidan av formen, och fortsätt därefter med den andra sidan.

4 Om marken är ojämn lyfts brädorna med kilar så att de följer linan som du har spänt upp. Klipp bitar av hålbånd (K) och fäst hålbänden på formbrädorna och kamstålspinnarna (F).

1 Spänn upp en lina som ska markera plattornas ena sida.

Knacka ner pinnar av kamstål (F) i marken lite utanför linan. Avståndet får du om du håller en bit av en formbräda utpå linan. Se till att linan är sträckt och rak.

3 Leta reda på en list, som når diagonalt över en platta. Skruva fast listen i var sitt hörn så att formen fixeras i rät vinkel.

5 Lägg ett vattenpass över formen och fäst brädorna på den andra sidan i kamstålspinnarna med hålbånd. Låt formen slutta 0,5-1,0 cm åt ena sidan genom att fästa en kloss under passets ena ände.

Gjut plattorna

Plattorna består av en bas av grovbetong (D) och på denna ett 2 cm tjockt skikt av finbetong, 0-8 mm (H). Både finbetong och grovbetong köps som pulver i säckar och ska bara blandas med vatten enligt anvisningar på förpackningen. Men tänk på att en 25-kg säck ger 13 liter betong och att det till varje platta går åt 120 liter grovbetong och 30 liter finbetong. Ska du gjuta många plattor blir det billigare att beställa färdig betong, antingen i säck eller blandat på bil från en betongstation.

Ska plattorna tåla din bil armeras de med nät (E), och nätet ska täckas med minst 3 cm betong åt alla håll så att det inte utsätts för fukt och rostar.

3 Medan limmet fortfarande är fuktigt hålls finbetongen till ytskiktet (H) i formen. Håll i så betongen räcker till en halv platta i sänder och lägg på en centimeter för högt.

Armera plattor till infarten

Om du har tänkt köra bil på plattorna ska de armeras med ett nät (E), och de ska dessutom göras lite tjockare samtidigt som underlaget ska vara kraftigare och starkare.

Nätet kapas med vinkelslip med kapskiva till rätt storlek och läggs i formen. Palla upp det så att det hamnar i mitten på varje platta, och knacka ner fyra pinnar av kamstål (F).

Fäst sedan nätet på pinnarna med najtråd eller buntband.

1 Fyll grovbetong (D) i den första formen, och lägg på ett par cm extra. Dra din hemgjorda vibrator över betongen så att den sätter sig och ytan blir jämn. Stoppa regelbundet och skrapa bort överflödigt betong.

2 För att få en bra vidhäftning av ytskiktet stryks ytan med ett hemgjort lim. Torrblanda lika delar cement och fin sand. Blanda sedan lika delar vatten och betonglim (G) innan du till sist rör ihop de två blandningarna till en välling.

Ett svärd är en putsbräda av stål med två avrundade hörn i ena änden.

4 Dra din bjälkvibrator (se rutan nedanför till höger) över betongen. Fyll igen hål och håll på tills ytan blivit plan. Jämn till ytan med t.ex. ett svärd eller ett slipstål.

5 När ytan blivit fast rullas den med ett ytretarderande medel. Detta tränger ner en bit och försenar hårdningen. Efter ett par dagar kan du spola betongen och då friläggs stenarna.

Efter ett par dagar spolas plattorna och då friläggs stenarna.

Armeringsnätet fästs med najtråd eller buntband på kamstälspinnarna.

Tillverka en bjälkvibrator

En bjälkvibrator består av en rak regel med en elektrisk vibrator. Om sedan sidorna på formen är vågräta, plana och utan hinder kan du både vibrera och jämna till betongen på en gång, vilket sparar tid. Du kan tillverka en egen bjälkvibrator av en bräda, en hållare, en bormaskin och en insexnyckel. När insexnyckeln snurrar runt får den brädan att vibrera.

Du bör prova dig fram när det gäller storlek, varvtal och insexnyckel.

Skruva fast en hållare på en rak, hyvlad bräda, fäst en bormaskin i hållaren och bjälkvibratoren är klar.

Under brädan fästs en 2 cm tjock list som planar ut betongen.